

Hold av herptiler i Norge

Forslag til positivliste med kommentarer

Laget av Norsk Herpetologisk Forening (NHF)
på forespørsel fra Mattilsynet

August 2008

Innhold

1. Innledning	2
2. Litt om herptilhobbyen	2
Historikk.....	2
Hold av herptiler	3
Terrariet.....	3
Fôring	3
3. Om antall arter.....	3
Lovlig og ulovlig dyrehold	4
Regler basert på faglig kunnskap	4
4. Kriterier for valg av arter	5
Dyrevelferd	5
Diversitet	6
Håndtering og hold	6
Omsetning	6
5. Forslag til positivliste.....	6
Rubrikkforklaringer	6
Slinger	7
Øgler.....	8
Skilpadder	9
Amfibier	9
6. Viktige arter som ikke er på positivlisten.....	10
7. Arbeidet videre	11
8. Oppsummering	11

1. Innledning

Norge har hatt et totalforbud mot privat hold av reptiler og amfibier (herptiler) siden 1977. På tross av forbudet anslås det at det i dag finnes minst 100 000 herptiler i norske hjem. Totalforbudet har vært omstridt og forvaltningsmyndigheter og andre har ved flere anledninger tatt opp behovet for en revurdering av forskriftene.

I forbindelse med arbeidet med ny lov om dyrevelferd og forskriftene knyttet til denne, ønsker myndighetene nå å gjennomgå og oppdatere regelverket for hold av eksotiske dyr. Landbruks- og matdepartementet har derfor bedt Mattilsynet om å sette i gang arbeidet med å utarbeide en positivliste for hold av reptiler og amfibier i Norge.

Med bakgrunn i dette er Norsk Herpetologisk Forening (NHF) bedt om å utarbeide et forslag til en kort og en lang liste over herptiler som ut fra et dyrevelferdsperspektiv kan egne seg for hold i Norge.

NHF laget i 2001, på oppdrag fra daværende Landbruksdepartementet, et tilsvarende forslag. Den gang ble oppfølgingsarbeidet utsatt i påvente av den nye loven om dyrevelferd.

Dette dokumentet tar utgangspunkt i arbeidet fra 2001, men er oppdatert i forhold til oppdraget som er gitt og i forhold til ny kunnskap om og erfaring rundt de aktuelle artene.

2. Litt om herptilhobbyen

Historikk

I Norge har reptiler og amfibier vært holdt og avlet som hobbydyr siden slutten av 1960-årene, om enn i begrenset omfang til å begynne med. NHF ble stiftet i 1970 og herptiler begynte å dukke opp i dyreforretningene på denne tiden. I 1977 trådte "Forskrift om hold av eksotiske dyr" i kraft. Forskriften forbød alt hold av herptiler, mens det ikke ble satt noen begrensninger for dyregrupper som fugl og fisk. Det ble ikke gitt noen faglig begrunnelse for dette prinsipielle skillet mellom dyregruppene. Det norske herptilmiljøet protesterte, men var lite og ble ikke hørt.

Internasjonalt var '70 og '80-årene en viktig periode for oppbygging av kunnskap om hold og avl av herptiler i terrarium. Privat hold av herptiler som hobbydyr fikk en sterk oppblomstring i denne perioden, først og fremst i Europa og USA. Trenden nådde også Norge, og førte til en sterk økning av dette dyreholdet opp gjennom '90-årene og fram til i dag, på tross av forbudet. På grunnlag av salg av fôr og utstyr, anslår zoobransjen at det i dag finnes minst 100 000 herptiler i landet.

Det norske totalforbudet står i sterk kontrast til liberale regler i våre naboland (og stort sett resten av verden). I Tyskland, Storbritannia og Sverige er hold av herptiler en relativt vanlig og fortsatt voksende hobby. Her finnes det store, aktive og kunnskapsrike herpetologiske miljøer. Artsutvalget er stort og de fleste vanlige arter kan kjøpes over disk i dyreforretninger.

Hold av herptiler

Selv om folk flest har liten kjennskap til hvordan herptiler holdes i fangenskap, er det ikke vanskelig å holde de vanligste artene på en tilfredsstillende måte. Utstyret som kreves er i dag hylleware i større dyreforretninger. Under beskriver vi kort hvordan et vanlig terrarium kan innredes, og hvordan man kan føre de fleste hobby-herptiler.

Terrariet

Terrariet konstrueres gjerne i glass, plast og/eller tremateriale. Det skal være perforeringer i sider/lokk som gir god ventilasjon. Trelevende arter trenger et høyt terrarium, mens bakkelevende arter trenger et terrarium med stort bunnareal. Enkelte velger å bygge terrariene selv, men i dag kan terrarier i nær sagt alle størrelser og fasonger kjøpes gjennom dyreforretningene.

Dagaktive øgler og skilpadder bør ha UV-lys, enten i form av naturlig sollys eller spesielle lysrør som selges i dyrebutikker. Man bruker gjerne en varmemåte eller en varmematte til å varme opp terrariet. Varmekilden plasseres i den ene enden av terrariet slik at dyret selv kan regulere temperaturen ved å bevege seg mellom den varme og den kalde delen av terrariet. Semiakvatiske arter skal ha en stor vannskål eller en egen vanddel. Arter fra fuktige områder dusjes jevnlig med en blomstersprøyte eller om man ønsker å legge litt mer penger i terrariet, kan man investere i et automatisk overvanningsanlegg, noe som blir mer og mer vanlig. I bunnen av terrariet bruker man gjerne et materiale som er hygienisk og lett å skifte ut, for eksempel bark, spon, avisepapir eller akvariegrus. Terrariet skal inneholde gjemmesteder hvor dyret kan ligge skjult, samt innredes med for eksempel grener, røtter, steiner og planter.

For mange herptileiere vil mye av gleden ved hobbyen være å innrede et terrarium som i størst mulig grad gjenskaper artens naturlige leveområde, enten det er en fuktig, tett regnskog eller et steinete ørkenlandskap.

Norske dyreforretninger får utstyret sitt gjennom internasjonale grossistfirmaer som fører alt nødvendig (og tenkelig) terrarieutstyr.

Det er ikke vanskeligere å sette opp et terrarium enn et standard akvarium.

Fôring

Slanger føres med gnagere, i hovedsak mus og rotter. Disse kan kjøpes frosne i dyrebutikker. De tines og varmes litt opp før de brukes som føde. Insectivore øgler føres gjerne med kulturerte fôrinsekter som sirisser og melormer. Disse kan kjøpes i dyrebutikk eller man kan avle dem selv. På sommerstid kan man også fange inn fôrinsekter selv. Herbivore arter som landskilpadder og en del øgler føres med frukt, grønnsaker og ville vekster som løvetann og kløver. En del arter kan med fordel få vitamin- og mineraltilskudd på maten, også dette fås i dyrebutikker.

3. Om antall arter

Etter ønske fra Mattilsynet har NHF laget et forslag til liste over herptilarter som vi mener er meget godt egnet for hold som hobbydyr. Mattilsynet ønsket en kort liste med maksimalt 10 arter, samt en lang liste med rundt 30 arter, hvilket følger nedenfor. (Av praktiske hensyn er listene kombinert. Vi har laget en liste med 30 arter der de 10 mest egnete/viktigste artene er markert med fet skrift og en stjerne foran artsnavnet.)

Det er viktig å understreke at NHF stiller seg positiv til en innføring av begge listene, men ønsker i denne forbindelse å argumentere for innføring av den lange listen.

Lovlig og ulovlig dyrehold

Det faktum at det finnes 100 000 ulovlige dyr i landet, representerer i seg selv et stort dyrevelferdsproblem.

- Myndighetene har ingen kontroll med dyrenes velferd i forbindelse med transport (ofte smugling) og salg.
- Myndighetene får ikke påvirket hvilke arter som omsettes. Man får altså ikke styrt holdet mot mer egnete arter fordi alt er "like ulovlig".
- Nye eiere får vanskeligere tak i kvalitetssikret informasjon ved anskaffelse.
- Dyreeiere tør ikke oppsøke veterinær om et dyr blir sykt.

De overstående problemene er ikke relatert til dyregruppen, men skyldes det faktum at dyreholdet er *ulovlig*. Det er altså et poeng i seg selv å få en større del av herptilholdet lovlig.

Om man, som en ytterlighet, tenker seg at man bestemmer seg for å tillate kun 2-3 arter, ville man i praksis være like langt. Potensielle herptileiere ville fortsatt ikke forstå forbudet, og det ulovlige holdet ville sannsynligvis fortsette som før. Som en annen ytterlighet, kunne man tenke seg at *alle* herptilarter ble lov. Da ville man, naturlig nok, bli kvitt det ulovlige dyreholdet, men man ville miste muligheten til å styre holdet bort fra uheldige arter.

NHF mener at 30 lovlige arter i utgangspunktet er et fornuftig kompromiss, mens en liste med 10 arter vil være i minste laget for at flertallet vil føle at de gis et lovlig alternativ som dekker deres interesser, muligheter, lommebok og kompetanse.

Dersom myndighetene med positivlisten ønsker å få kontroll over det stadig økende illegale holdet av herptiler i Norge, vil de i klart større grad oppnå dette ved innføring av den lange listen. NHF anslår at om lag 40-50 % av dyrene som nå holdes vil bli lovlige dersom den korte listen innføres, mens om lag 90 % av de anslåtte 100 000 ulovlige herptilene vil falle innenfor den lange listen. Myndighetene vil således ha større kontroll over hva som finnes og omsettes i Norge, og holdet vil etter hvert styres mot lovlige og bedre egnete arter, for eksempel ved at folk velger en kinesisk trekjølspilpadde, fremfor en rødøret terrapin om de ønsker seg en sumpskilpadde.

Samtidig, vil en slik liste skape større forståelse og respekt for regelverket ettersom flere vanlige, og opplagt godt egnete arter, inkluderes.

Regler basert på faglig kunnskap

Hovedkritikken mot de gjeldende forskriftene går på at de i liten grad er faglig fundert. De baseres ikke på faktisk kunnskap om artenes individuelle behov.

Norske myndigheter har satt seg høye mål for den nye loven om dyrevelferd. I forarbeidet legges det opp til at loven skal lede an i arbeidet for synet på dyr og behandlingen av dyr, også i internasjonal sammenheng. Om myndighetene vil lage "verdens beste dyrevelferdslov", må minstekravet være at loven og forskriftene baseres på gjeldende fagkunnskap, ikke på gamle vaner, synsing eller tilfeldigheter.

Sett i dette perspektiv blir det fullstendig galt at en velegnet art forblir ulovlig fordi "positivlista er full". Ideelt sett burde antall arter på positivlista komme fram som et resultat av arbeidet med å fastslå hver enkelt arts egnethet. Da NHF arbeidet med forslaget til positivliste i 2001, var det ikke bestilt noe bestemt antall. Resultatet den gang ble 30 arter. Vi holder fast ved at dette er et fornuftig antall om man legger dyrevelferdsmessige aspekter til grunn.

NHF ønsker å understreke at den lange listen kun omfatter 30 av totalt ca. 15 000 herptiler. Vi snakker altså om å tillate en svært liten andel av verdens herptiler. Man kan gjerne trekke paralleller til både akvariehold og hundehold, der en tilsvarende begrensning i utvalget ville være meningsløst.

Om den lange positivlisten innføres, vil det norske regelverket fortsatt være blant de aller strengeste og mest restriktive i Europa og verden forøvrig.

4. Kriterier for valg av arter

Dyrevelferd

Hovedfokus ved valg av arter har vært dyrevelferd. I begrepet dyrevelferd legger vi det positive målet at dyr skal ha det godt og trives. Dette innebærer at det tas utstrakt hensyn til den enkelte arts naturlige atferd og behov. De aktuelle dyrene må være godt tilpasset hold i private hjem og det må være mulig å dekke dyrenes behov uten inngående artskunnskap, dyrt spesialutstyr og omfattende arbeidsinnsats.

Vi har da lagt vekt på følgende kriterier:

- Det skal være enkelt å tilfredsstille artens fysiske basisbehov i terrariet, herunder krav til lys, temperatur, luftfuktighet og naturlig atferd.
- Artene skal ha ernæringsbehov som enkelt kan dekkes ut i fra hva som tilbys av fôr i de fleste dyrebutikker.
- Dyrene må ha lavt stressnivå, og således være lette å håndtere.
- Dyrene må ha en egnet størrelse for hold i private hjem.
- Arten skal være veletablert i fangenskap, altså oppdrettet i flere generasjoner i betydelig omfang.
- Det skal ikke være problemer med dyrevernmessig uheldig transport (eks. grønn iguan som importeres fra Latin-Amerika) og viltfangst.

I tillegg har vi sett det nødvendig å ta hensyn til andre viktige kriterier som vi mener bør ligge til grunn ved valg av arter til en positivliste:

- Arten må vurderes ut i fra vernestatus (CITES-lister og Bern-konvensjonen).
- Arten må ikke kunne etablere seg i norsk natur (jf. Viltloven).
- Arten må ikke kunne representere noen trussel for mennesker, grunnet giftighet eller størrelse.

Mattilsynet har ønsket en redegjørelse for hvorfor de valgte artene er spesielt godt egnet for hold i Norge. Det må her poengteres at disse dyrene holdes i tempererte terrarier, og at egnetheten av arten således er uavhengig av terrariets lokalitet. Av regionale hensyn har vi tatt høyde for at artene skal være lett tilgjengelig i Norge og de andre skandinaviske landene, samt faren for etablering i norsk natur.

Diversitet

I vårt forslag har vi tatt med mange av de artene som er vanligst og enklest å holde, men samtidig forsøkt å få et utvalg som gir noe diversitet. Det er for eksempel flere gekko-arter som er vanligere enn dvergvaran eller perlefirfisle, men de sistnevnte er likevel valgt for at vi ikke skal ende opp med en liste med nesten bare gekkoer, hvilket ville resultert i et lite hensiktsmessig regelverk. Vi har altså lagt en viss vekt på å få til en spredning i valg av arter innen de ulike herptilgruppene, da det er ønskelig å få fanget opp så stor del som mulig av det nå illegale dyreholdet, samt gi folk et reelt alternativ som dekker deres individuelle ønsker og muligheter. Vi vil imidlertid presisere at det hele tiden har vært et overordnet krav at alle de forslåtte artene skal tilfredsstillende alle de kriteriene som er satt iht. dyrevelferd.

Håndtering og hold

Herptiler er generelt lite sosiale dyr som i naturen har begrenset kontakt med artsfrender, men en del arter kan med fordel holdes sammen i mindre grupper. I privat hold kan noen arter gi en positiv respons på kontakt med mennesker, men da gjerne knyttet til fôringssituasjoner eller søken etter varme. Mange herptiler vil oppleve håndtering som en stresssituasjon i større eller mindre grad. Da nybegynnere ofte har et ønske om å kunne håndtere dyret, har vi valgt reptiler som stresses lite ved håndtering. Når det gjelder amfibier bør håndtering uansett reduseres til et minimum på grunn av deres ømfintlige hud.

Omsetning

NHF har tatt som utgangspunkt at en art på positivlisten skal være egnet for omsetning i dyrebutikker, og håper at det vil være krav om at veiledning for stell og hold skal følge all omsetning av herptiler.

Ved utforming av listene er det lagt til grunn i at alt salg skjer til personer over 16 år.

5. Forslag til positivliste

Rubrikkforklaringer

Størrelse:

Normal maksimumsstørrelse (centimeter)

Levesett:

- a) dagaktiv
- b) nattaktiv
- c) trelevende
- d) bakkelevende
- e) semiakvatisk
- f) akvatisk

Føde:

- a) herbivor
- b) insectivor
- c) omnivor
- d) carnivor

Slanger

Norsk navn <i>latinsk navn</i>	Utbredelse	Størrelse (cm)	Leve- sett	Føde	Kommentar
* Kornsnok <i>Pantherophis guttatus</i> (<i>Elaphe guttata</i>)	Sørøstlige stater i USA	170	b d	d	Kanskje den mest utbredte slangeart i privat hold. Avles i stort antall hvert år, også i Norge. Finnes i en rekke mønstre og fargevarianter.
* Kongesnok <i>Lampropeltis getula</i>	Sørlige USA og Mexico	130	b d	d	Kongesnoken finnes i flere underarter og fargevarianter, delvis som følge av domestisering. En art med lang "fartstid" som terrariedyr.
Grønn trepyton <i>Morelia viridis</i>	Ny Guinea, andre Indonesiske øyer og Nord- Australia	90-210	b c	d	En populær art, velegnet for biotopterrariet. Viser karakteristisk, oppkveilet hvilepositur på greiner. Bør håndteres minst mulig.
Melkesnok <i>Lampropeltis triangulum</i>	USA til Sør- Amerika	60-180	b d	d	Fargerik art med mange underarter. Mange fargevarianter eksisterer som et resultat av selektiv avl.
* Kongepyton, ballpyton <i>Python regius</i>	Vest-Afrika	150	b d	d	En populær, letthåndterbar, usedvanlig rolig art som nå finnes i et utall farge- og mønstervariasjoner.
* Teppepyton <i>Morelia spilota</i>	Australia og New Guinea	160–240	b c d	d	Kanskje den pytonarten som oftest holdes som terrariedyr i Skandinavia. Finnes i en rekke underarter og fargevarianter. Svært god fôringsrespons krever økt oppmerksomhet når man tar dyret ut av terrariet. Øvrig håndtering er normalt problemfritt.
* Kongeboa <i>Boa constrictor</i>	Mellom- og Sør-Amerika	200–300	b d	d	En av de tidligst etablerte terrariedyrene. Blir relativt stor, men har normalt et fredelig gemytt. En underart (<i>B. c. occidentalis</i>) er på CITES I listen. Den avles imidlertid i stort antall slik som de andre underartene.
Hagetreboa <i>Corallus hortulanus</i>	Mellom- og Sør-Amerika	150	b c	d	Slankbygget, trelevende art som viser stor variasjon i farge og mønster.
Regnbueboa <i>Epicrates cenchrina</i>	Mellom- og Sør-Amerika	200	b d	d	Flere underarter, hvorav to er vanlige i terrariehobbyen.

Øgler

Norsk navn <i>latinsk navn</i>	Utbredelse	Størrelse (cm)	Leve- sett	Føde	Kommentar
* Leopardgekko <i>Eublepharis macularius</i>	Pakistan og India	24	b d	b	Kanskje den mest utbredte øgleart i fangenskap. Avles i stort antall hvert år, også i Norge. Finnes i en rekke mønstre og fargevarianter.
* Stor daggekko <i>Phelsuma madagascariensis</i>	Madagaskar	26	a c	c	Den største og mest robuste av daggekkoene. Den bør håndteres med forsiktighet pga. ømtålig skinn. Forenklet fôring p.g.a. prefabrikkert spesialfôr.
Pigghaleagam <i>Uromastyx ocellata</i>	Nord-østlige Afrika	30	a d	a	Rolig, herbivor art. Krever høy varme og høy lysintensitet.
Perlefirfisle <i>Lacerta lepida</i>	Spania, Portugal og Frankrike	60	a d	b d	Robust art. Beskyttet av Bern-konvensjonen, men avles på lisens av europeiske oppdrettere.
* Skjeggagam <i>Pogona vitticeps</i>	Australia	50	a d	c	En robust og rolig art som på få år har blitt en av de mest populære og utbredte hobbyartene.
Blåtungeskink <i>Tiliqua scincoides</i>	Australia og New Guinea	45	a d	c	En rolig art som er lett å håndtere, og som er nærmest altetende.
* Dvergvaran <i>Varanus acanthurus</i>	Australia	60	a d	b d	En velegnet og populær art som avles i stadig større antall. Noe plasskrevende.
Yemenkameleon <i>Chamaeleo calyptrotus</i>	Saudi-Arabia og Yemen	60	a c	b d a	En av de mest veletablerte kameleonartene i terrariehobbyen. Eter også noe plantekost.
Kranset gekko <i>Rhacodactylus ciliatus</i>	Ny Caledonia	22	b c d	c	En relativt ny, men velegnet art innen terrariehobbyen. Viser økende utbredelse p.g.a. stort oppdrett. Forenklet fôring med prefabrikkert fôr.
Panterkameleon <i>Furcifer (Chamaeleo) pardalis</i>	Madagaskar	60	a c	b d	Populær, fargerik art som nå avles i betydelig antall, også i Norge.

Skilpadder

Norsk navn <i>latinsk navn</i>	Utbredelse	Størrelse (cm)	Leve- sett	Føde	Kommentar
Gresk landskilpadde <i>Testudo hermanni</i>	Sør-Europa	20	a d	a	På grunn av utbredt hold i Norge har vi tatt med denne arten. Det er gitt mange dispensasjoner for hold. Arten er ikke spesielt enkel som hobbydyr, bl.a. fordi den har spesielle ernæringsbehov, behøver dvale med mer.
Leopardskilpadde <i>Geochelone pardalis</i>	Øst-Afrika og Sør-Afrika	50	a d	a	En robust art som oppdrettes i betydelig antall i Europa. Stor art som krever mye plass.
Kinesisk trekjølskilpadde <i>Chinemys reevesi</i>	Kina og Korea	20	a f	b d	Forenklet føring med prefabrikkert fôr for vannskilpadder.

Amfibier

Norsk navn <i>latinsk navn</i>	Utbredelse	Størrelse (cm)	Leve- sett	Føde	Kommentar
Argentinsk hornfrosk <i>Ceratophrys ornata</i>	Argentina	12	b d	b d	Enkel å holde. Stor appetitt og stillesittende levevis kan gi fedmeproblemer. Lite privatoppdrett, arten oppdrettes primært kommersielt.
Klofrosk <i>Xenopus laevis</i>	Øst- og Sør- Afrika	12	f	b d	Arten har lang "fartstid" både som forsøksdyr og som hobbydyr. Akvatisk levevis gjør arten velegnet for akvariehold.
Orientalisk kløkkerfrosk <i>Bombina orientalis</i>	Asia	5	f	b	Veletablert terrarieart med regulært oppdrett i privat hold. Skiller ut lokalirriterende hudsekret.
Whites trefrosk <i>Litoria caerulea</i>	Australia og Indonesia	11	b c	b d	Enkel å holde. Lite privatoppdrett, arten oppdrettes primært kommersielt.
Rødbuket salamander <i>Cynops pyrrhogaster</i>	Japan	12	f	b d	Akvatisk art, velegnet for akvariehold.
* Melkefrosk <i>Trachycephalus resinifictrix</i>	Nordlige Sør-Amerika	10	b c d	b d	Robust trefrosk som også avles i Norge.
Trefarget dvergfrosk <i>Epipedobates tricolor</i>	Ecuador	3	a b d	b	Fargerik og dagaktiv liten frosk, velegnet for regnskogsterrariet.
Ildsalamander <i>Salamandra salamandra</i>	Sør- og Mellom- Europa	20	b d	b	Landlevende salamander. Enkel å holde, men tåler ikke høye temperaturer. Giftig hudsekret.

6. Viktige arter som ikke er på positivlisten

Tigerpyton (*Python molurus bivittatus*)

Tigerpytonen avler lett, og hold i fangenskap er svært utbredt. Den oppnår imidlertid en voksenstørrelse på opptil 5 meter og krever dermed stor plass. Veksten er hurtig, og mange eksemplarer blir ofte et avhendingsproblem for eieren. Selv om arten er rolig og lett å håndtere, gjør størrelsen at den må kategoriseres som en potensielt farlig art.

Grønn iguan (*Iguana iguana*)

Grønn iguan avles på farmer i El Salvador og Costa Rica og omsettes i stort antall som små unger. Arten er meget populær som hobbydyr, men problematisk av flere grunner. Iguanunger er ømtålige, og kan lide overlast i forbindelse med transporten fra Mellom-Amerika. Hold av arten kan også være problematisk da den oppnår en voksenstørrelse på 150 cm og enkelte individer, særlig hanner, kan være aggressive. Grønne iguaner er aktive og krever et stort terrarium som voksne. Stort plassbehov kombinert med eventuell uønsket adferd har gjort at voksne iguaner ofte ønskes omplassert. I tillegg er det ikke helt enkelt å tilgodese denne artens ernæringsmessige behov. Deres krav til variert, næringsrik vegetabilsk kost er ikke lett å tilfredsstille om vinteren i Norge. Denne arten er likevel så tallrik i Norge at omfattende hold vil forekomme. Det må også nevnes at ved riktig hold vil grønne iguaner bli meget tamme, og at de uten tvil får et "forhold" til menneskene rundt seg. Vår konklusjon er at dette ikke er et nybegynnerdyr, men et egnet hobbydyr for den voksne, noe erfarne reptileier.

Vannagam (*Physignathus cocincinus*)

Vannagam ligner på grønn iguan, men er enklere å tilgodese i fangenskap. Den er mindre av størrelse og lettere å tilfredsstille ernæringsmessig (omnivor). Fangenskapsoppdrett i Europa er foreløpig begrenset, men hvis dette endres vil vannagam kanskje kunne føres opp på en framtidig positivliste. Det skal imidlertid påpekes at arten, grunnet størrelse og aktivitetsnivå, krever stor plass.

Røddøret terrapin (*Pseudemys scripta*)

Røddøret terrapin er en sumpskilpadde som avles på kommersielle farmer, og ungene selges i store antall i zoologiske forretninger. I Norge er hold av vannskilpadder vanlig innen herptilhobbyen, og røddøret terrapin utgjør en vesentlig del av dette holdet. Røddøret terrapin har imidlertid et nordlig utbredelsesområde som muliggjør overlevelse i norsk natur, og det er av denne grunn ikke ønskelig med hold av denne arten i Norge. Vannskilpadder er den gruppen av reptiler som utgjør størst risiko for mennesker med hensyn til salmonellasmitte, så hold av vannskilpadder på en forsvarlig måte krever en over gjennomsnittlig innsats når det gjelder renhold og hygiene. Arten blir ganske stor, og hold av voksne dyr krever et stort akvarium. Eldre eksemplarer blir således ofte et avhendingsproblem for eieren.

Russisk steppeskilpadde (*Testudo horsfieldi*)

Det er gitt et stort antall dispensasjoner for hold av denne arten i Norge. På grunn av et beskjedent oppdrett i fangenskap anbefaler vi ikke denne arten. Mange av eksemplarene på markedet er viltfangete dyr fra det tidligere Sovjetunionen.

7. Arbeidet videre

For at en positivliste skal kunne fungere over tid, vil NHF understreke viktigheten av at en slik liste er dynamisk. Dette fordi kunnskapen om artene og forståelsen av dyrenes behov og atferd stadig øker. Det vil derfor til enhver tid finnes arter i hobbyen som gradvis får fotfeste i det internasjonale herptilmiljøet og som på sikt vil kunne bli like populære blant norske hobbyherpetologer som de som står på listen i dag. Et eksempel på dette er kranset gekko (*Rhacodactylus ciliatus*) som i 2001 ikke var vanlig i handelen, men som har vist seg å være en svært enkel art å holde, og som i dag oppdrettes i stor skala til det internasjonale markedet. Ved vurdering av eventuelle endringer av listen i fremtiden stiller vi fra NHF selvfølgelig vår kompetanse til disposisjon, og ønsker å bidra i et samarbeid med myndigheten rundt dette.

Mens nybegynneren gjerne ønsker et "kjæledyr" som kan håndteres, legger ofte entusiastene vekt på andre ting, for eksempel artens utseende og atferd eller ønske om å bygge spesielle biotoper til dyrene osv. Det er mange arter som av denne grunn er populære og utbredt blant "viderekommende" som ikke er med på den foreslåtte positivlisten. Disse artene kan holdes like godt med tanke på dyrevelferd, men krever noe mer kunnskap, arbeidsinnsats og/eller utstyr. NHF ber i denne sammenheng om at det i framtiden åpnes for å søke om dispensasjon for hold av enkelte arter utover de som står på positivlisten. Dette da i hovedsak dersom den korte listen blir innført. Dispensasjon vil kunne gis på grunnlag av dokumentert kunnskap (bestått kurs) og evt. beskrivelse/tegninger av terrarier. Vi viser her til merknad *Til § 6 Kompetanse og ansvar i Høringsnotat med utkast til ny lov om dyrevelferd* der det åpnes for "å innføre krav om formell kompetanse også utenfor næring".

NHF har tatt som utgangspunkt at en art på positivlisten er egnet for omsetning i dyrebutikker, og håper at det vil være krav om at veiledning for stell og hold skal følge all omsetning av herptiler (og andre dyr). NHF ønsker å bidra til å sikre god dyrevelferd for disse dyrene, og ønsker derfor å bidra til å utarbeide veiledninger for hold og anbefalinger for terrariestørrelser etc. for de aktuelle artene. Dette vil være med på å øke kompetansen både hos de som holder dyrene, samt de som eventuelt skal selge dyrene i butikk, og således sikre dyrene et best mulig liv i de private hjem.

8. Oppsummering

NHF gleder seg over det arbeidet som nå blir gjort fra myndighetenes side for å få på plass en ny lov om dyrevelferd og tilhørende forskrifter. Som dyreentusiaster støtter vi helhjertet opp om de overordnede prinsipper som kommer til uttrykk i *Stortingsmelding nr. 12 (2002-2003) Om dyrehold og dyrevelferd og Høringsnotat med utkast til ny lov om dyrevelferd*.

Spesielt vil vi legge vekt på betydningen av kunnskap og informasjon som et viktig grunnlag for alt godt dyrehold. Hold av dyr skal skje med omsorg og respekt for dyrs egenart og skal baseres på dyrenes naturlige behov.

Vi mener det er riktig at samfunnet setter høye etiske mål for hvordan vi ønsker at dyr skal behandles.

Det ser nå ut til at et 30 år gammelt totalforbud mot hold av herptiler kan gå mot slutten. Vi håper at dette vil bli gjennomført. De gjeldene forskriftene er ikke i tråd med

prinsippene som beskrives i stortingsmeldingen og i høringsnotatet til den nye dyrevelferdsloven. Det kategoriske skillet mellom dyregrupper (fisk/fugl/herptiler etc.) er ikke basert på gjeldende faglig kunnskap om artenes naturlige adferd og behov.

Om man legger fordommer til side og tar for seg den enkelte art, mener NHF at man blant herptilene vil finne dyr som egner seg utmerket til privat hold. Vi vil faktisk påstå at man blant herptilene vil finne noen av de artene som er *aller best egnet* som private hobbydyr. Mange herptiler har lite sosial omgang med artsfrender, de er fra naturens side lite arealkrevende og de har et generelt relativt lavt kognitivt nivå. Alt dette skulle tilsi at de vil kunne tilpasse seg og trives i privat hold forutsatt at de gis et riktig tilpasset fysisk miljø og riktig ernæring.

Vi mener at innføring av en positivliste for hold av herptiler på sikt vil gi en betydelig bedring av dyrevelferden for denne dyregruppen i Norge.